

Nuorisoriikollisuuden muutokset vuosina 2015–2020

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Tiivistelmä

Tekijä(t) Pinja Porkka	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK Sivumäärä 29	Valmistumisaika 2024
Työn nimi Nuorisorikollisuuden muutokset vuosina 2015–2020 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus		
Tutkinto ja koulutusala Sosionomi (AMK)		
Toimeksiantajaorganisaatio (jos opinnäytetyöllä on toimeksiantaja)		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata nuorisorikollisuudessa tapahtuneita muutoksia vuosina 2015–2020. Tavoitteena oli lisätä sosiaalialan ammattilaisten tietoutta nuorisorikollisuuden tilasta, kuvata siinä vallitsevia ilmiöitä sekä avata taustasyitä nuorten rikollisen kehityksen takana. Opinnäytetyössä aihetta havainnollistettiin tilastoiden avulla, sekä käsiteltiin myös ennaltaehkäisevää työtä.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin kuvailevana kirjallisuuskatsauksena, jossa aineiston analysointi toteutettiin laadullisin menetelmin. Opinnäytetyö alkoi tietoperustan laatimisella, joka koostui nuorisorikollisuuden ymmärtämistä tukevista käsitteistä ja lapsuuden riskitekijöiden määrittelystä. Tutkimuksessa analysoitiin neljää tieteellistä aineistoa tutkimuskysymyksen pohjalta.</p> <p>Tutkimuksista todettiin, että asenteet rikollisuutta kohtaan ovat muuttuneet ja kokonaisrikollisuus nuorten keskuudessa on vähentynyt. Rikollisuus on kuitenkin alkanut keskittymään pienille joukoille nuoria, joiden parissa se on saanut väkivaltaisempia piirteitä. Aineistosta kävi ilmi alueellinen eroavaisuus pääkaupunkiseudun ja pienempien kaupunkien välillä, tarkasteltaessa nuorisojoukkojen rikollisuutta. Nuorten tekemien rikosten kohteena ovat usein toiset nuoret. Aineisto nosti esiin vihamotiivin tekojen taustalla.</p>		
Asiasanat nuorisorikollisuus, nuori rikosentekijä, ennaltaehkäisevä työ, ennaltaehkäisevä työ nuorisorikollisuudessa		

Abstract

Author(s)	Type of Publication	Published
Pinja Porkka	Thesis, UAS	2024
	Number of Pages	
	29	
Title of Publication		
Changes in juvenile delinquency in 2015-2020		
Descriptive literature review		
Degree, Field of Study		
Bachelor of Social Services (UAS)		
Organisation of the client (if the thesis work is commissioned by another party)		
Abstract		
<p>The purpose of the thesis was to describe the changes in juvenile delinquency in 2015-2020. The aim was to increase the knowledge of professionals about the state of juvenile crime and describe the phenomena that prevail in it. In the thesis, the subject was illustrated with statistics, and preventive work was also discussed.</p> <p>The thesis was carried out as a descriptive literature review, in which the analysis of the material was made using qualitative methods. The thesis began with the elaboration of a knowledge base on the principle of juvenile delinquency and the definition of childhood risk factors. The study was analyzed by four scientific materials.</p> <p>The studies found that attitudes towards crime have changed and that overall crime among young people has decreased. Crime has begun to focus on small groups of young people and become more violent. The data showed a regional difference between the big and smaller cities when looking at the crime rate of youth groups.</p> <p>Anger was one of the key motives and young people often target other young people for crimes.</p>		
Keywords		
juvenile delinquency, young offender, preventive work, preventive work in juvenile delinquency		

Sisällys

1	Johdanto.....	1
1.1	Tausta ja aiheen valinta.....	1
1.2	Opinnäytetyön tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymykset	2
2	Nuorisorikollisuus.....	3
2.1	Nuorisorikollisuuden käsite	3
2.2	Nuorten rikokset	3
2.2.1	Piilorikollisuus	3
2.2.2	Jengiytyminen	4
2.2.3	Crime drop.....	5
2.3	Altistavat tekijät	5
2.4	Ennaltaehkäisy	8
3	Seuraamukset ja rangaistukset.....	10
3.1	Nuoret rikosentekijät	10
3.2	Alaikäisille määrättävät rangaistukset	11
4	Kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä.....	13
4.1	Kuvaileva kirjallisuuskatsaus	13
4.2	Aineiston hankinta	13
4.3	Aineiston valintakriteerit.....	14
4.4	Aineiston analysointi.....	14
5	Tutkimustulokset.....	16
5.1	Tutkimukset.....	16
5.2	Nuorisorikollisuuden suunta.....	17
5.3	Nuorisorikollisuuden alueelliset erot	17
5.4	Tekotavat tilastoiden muodossa	19
6	Yhteenveto	23
6.1	Pohdinta	23
6.2	Eettisyys ja luotettavuus	24
6.3	Jatkotutkimusehdotukset	25
	Lähteet	27

1 Johdanto

1.1 Tausta ja aiheen valinta

Rikos herättää ihmisissä monenlaisia tunteita, jotka muodostuvat muun muassa tehdyn teon vakavuudesta sekä tekijän iästä. Nuoruus onkin ihmisen rikosaktiivisinta aikaa, jolloin nuori kasvaa ja kehittyy. Kehitykseen kuuluu usein myös kapinaa ja rajojen kokeilua. (Honkatukia & Kivivuori 2006,1.)

Nuorten tekemät rikokset ovat saaneet paljon mediahuomiota viime vuosina. Rikosuutisointi on lisääntynyt ja muuttanut muotoaan huomionhakuiseksi. Uutisoinnin lisääntyminen voi vaikuttaa ihmisten mielikuviin nuorten ongelmakäyttäytymisestä ja sen todellisesta laajuudesta. Tilastoiden mukaan nuorisorikollisuus on vähentynyt koko 2010-luvun ajan. Vakava väkivaltarikollisuus on kuitenkin lisääntynyt ja kasaantunut yhä pienemmälle joukalle nuoria. (Haapakangas 2020; Näsi 2021.) Suomen hallitus on nostanut nuoriso- ja jengirikollisuuden lisääntymisen ongelmaksi, ja sen torjumiseen sekä vähentämiseen on sitouduttu moninaisin keinoin (Koskimäki 2023).

Myös kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin katsaus Nuorisorikollisuuskyselyistä puoltaa rikoskäyttäytymisen laskua, nuorten tekemät rikokset tulevat myös yhä helpommin poliisin tietoon. Vaikka rikoskäyttäytyminen on vähentynyt, nuorten asenteet rikollisuutta kohtaan ovat osin muuttuneet hyväksyvämmiksi. Ennaltaehkäisyn ja nuorisorikollisuuden kehittymisen takia olisi tärkeää seurata rikollisten tekojen ilmituloa sekä rikosasenteissa tapahtuvia muutoksia. (Kaakinen & Näsi 2021.)

Nuoret joutuvat aikuisia useammin väkivallan uhreiksi, ja enemmistö nuoriin kohdistuneista rikoksista on toisten nuorten tekemää. Ennaltaehkäisevän työn merkitys korostuu nuorten parissa, erityisesti rikoksiin syyllistyvän nuoren kohdalla. Nuori altistuu monille asioille rikosten myötä, kuten esimerkiksi rikoskierteisiin ja syrjäytymiseen yhteiskunnasta. (Kaakinen & Näsi 2021; Honkatukia & Kivivuori 2006,1.)

Opinnäytetyön aiheen valinta pohjautui kiinnostukseeni rikollisuuden eri ulottuvuuksista, johon yhdistin toisena mielenkiinnon kohteenani olevat nuoret ja heidän hyvinvointinsa. Opinnäytetyöni käsittelee myös ennaltaehkäisevää työtä, jonka laaja ymmärtäminen ja toimintatapojen omaksuminen tukee tulevaisuutta sosiaalialan ammattilaisena. Aihe on ajankohtainen, sillä nuorten tekemät rikokset ja erityisesti jengiytyminen ovat olleet läsnä julkisessa keskustelussa merkittävästi viime vuosista tähän päivään saakka.

1.2 Opinnäytetyön tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tavoitteena on lisätä sosiaalialan ammattilaisten tietoutta nuorisorikollisuudesta. Opinnäytetyö antaa kattavan kuvan nuorisorikollisuuden kehityksestä ja samalla avartaa kuvaa syistä nuorisorikollisuuden takana. Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsitellään muun muassa lapsuudessa ja nuoruudessa vaikuttavia riskitekijöitä, jotka tukevat ammattilaisten työtä varhaisten riskien tunnistamisessa. Riskien tunnistaminen ja varhainen puuttuminen parantavat ennaltaehkäisevän työn vaikuttavuutta. Opinnäytetyön sisältö on perusteellinen ja käsitteet avaava, jolloin myös muut asiasta kiinnostuneet saavat tietoa nuorisorikollisuuden tilasta.

Tarkoituksena on tutkia, miten nuorten tekemät rikokset ovat Suomessa muuttuneet vuosina 2015–2020. Opinnäytetyössä käsitellään myös taustatekijöitä nuorisorikollisuuden takana, käydään läpi nuorisorikollisuutta ilmiönä sekä perehdytään nuorten yleisimpiin rikoksiin keskittyen erityisesti jengiytymiseen. Opinnäytetyössä analysoidut tutkimukset on rajattu vuosiin 2015–2020 ja ikäryhmään 15–20-vuotiaat, jolloin nuoresta tulee rikosoikeudellisesti vastuullinen.

Opinnäytetyöni keskittyy tarkastelemaan nuorisorikollisuudessa tapahtuneita muutoksia rikosten ilmenemismuotojen kannalta, sillä tekojen väkivaltaistuminen ja vakavoituminen ovat tällä hetkellä yhteiskunnallisena haasteena ja toimenpiteiden tarpeessa. Aihe on hyödynnettävissä sosionomina työskennellessä sekä sosiaalialan ammattilaisten työssä, muun muassa nuorten hyvinvoinnin ja ennaltaehkäisevän työn näkökulmista. Opinnäytetyöni antaa myös yleistä tietoa aiheesta.

Opinnäytetyö toteutetaan kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Alkuosan teoreettinen viitekehys käsittelee nuorisorikollisuutta, tyypillisimpiä nuorten tekemiä rikoksia ja mahdollisia syitä näiden taustalla. Seuraavaksi keskitytään ennaltaehkäisevään työhön sekä nuorten rikostentekijöiden seuraamuksiin ja rangaistuksiin. Opinnäytetyön lopussa käydään läpi tutkimusprosessi, jossa perehdytään valittujen tutkimusten valintakriteereihin, analysoidaan tutkimuksia erilaisten tilastojen avulla sekä keskitytään muutoksiin rikosten tekotavoissa ja alueellisissa eroissa. Viimeisenä käsitellään tutkimuksista saatuja johtopäätöksiä, sekä tarkastellaan tulosten luotettavuutta ja eettisyyttä.

Opinnäytetyön tutkimuskysymys on:

1. Miten nuorisorikollisuus on muuttunut vuosina 2015–2020?

2 Nuorisoriikollisuus

2.1 Nuorisoriikollisuuden käsite

Rikos tarkoittaa tekoa tai laiminlyöntiä, joka on laissa määritelty rangaistavaksi. Rangaistavuus osoittaa moittavuutta, jonka pyrkimyksenä on näiden tekojen ehkäisy ja torjunta. (Oikeusministeriö.) Nuorisoriikollisuudesta puhutaan silloin, kun rikokset tapahtuvat tietyssä iässä. Suomen rikoslaki määrittelee nuoren rikoksentekijän olevan 15–20-vuotias (Laki nuorista rikoksentekijöistä 262/1940, 1 §).

Elonheimon mukaan (2010) nuorisoriikollisuus pitää sisällään useita termejä, jotka kuvaavat samaa aihepiiriä eri tieteenalojen ja ammattilaisten perspektiiveistä. Käytettävään termistöön vaikuttaa lapsen ikä, joka selittää muun muassa antisosiaalisen käytöksen esiintyvyyttä ja sen muotoja eri ikävaiheissa.

2.2 Nuorten rikokset

Suomen rikoslaki (39/1889) erittelee eri rikosten määritelmät eli tunnusmerkistöt. Rikokset jaetaan henkirikokseen, väkivaltarikokseen, seksuaalirikokseen, omaisuusrikokseen, huumausainerikokseen, kyberrikokseen, liikenne-rikokseen sekä talous-, ympäristö- ja työrikokseen. Nuorten tekemät rikokset keskittyvät varastamiseen, väkivaltaan, vahingontekoon sekä ryöstöihin, kun taas esimerkiksi talous- ja ympäristörikosten tekijät ovat usein aikuisia. (Honkatukia & Kivivuori 2006, 1–16.)

2.2.1 Piilorikollisuus

Mitä lievemmästä rikoksesta on kyse, sitä harvemmin se tulee viranomaisten tietoon. Kuo-
lemaan johtaneet rikokset tulevat lähes aina poliisin tietoon, mutta suuri osa nuorten mas-
sariikollisuudesta jää pimentoon. Tätä piiloon jäävää osuutta tarkastellaan piilorikollisuus-
tena. (Kaakinen & Näsi 2022)

Nämä rikokset jäävät tilastoiden ulkopuolelle, jotka käsittelevät vain ilmirikollisuutta. Koko-
naisrikollisuus muodostuu piiloon jäävästä rikollisuudesta sekä ilmi tulevasta rikollisuus-
desta. Rikollisuuden kokonaistilannetta ja sen kehitystä on haastava määrittää pelkästään
tilastoitujen tietojen perusteella, jolloin sen luotettavuuden takaamiseksi on käytettävä ky-
selyihin perustuvia tietolähteitä. (Kolttola 2021; Kivivuori 2006, 17.)

Kivivuori (2006, 18) kertoo piilorikollisuuden osuuden olevan nuorten keskuudessa merkit-
tävän suurta, jolloin viranomaistilastojen perusteella ei voida tehdä päätelmiä kehityksen
suunnasta. Nuorten rikoskäyttäytymistä ja piirteitä tulisi tarkastella kokonaisrikollisuuden

osoitinjärjestelmien kautta, jotka usein määritellään kyselytutkimuksiksi. Nuorisorikollisyyskyselyt ovat suunnattu 15–16-vuotiaille ja ne toteutetaan neljän vuoden välein. Kyselyistä saadaan tietoa nuorten rikoskäyttäytymisestä, sen piirteistä ja kehityksestä.

2.2.2 Jengiytyminen

Suuri osa nuorista on tyytyväinen elämäänsä. Keskeisimmät haasteet koetussa hyvinvoinnissa liittyvät mielenterveyteen, häirinnän ja väkivallan kokemuksiin sekä osallisuuteen. Lasten ja nuorten mielenterveyden haasteet ovat tilastoiden mukaan yleistyneet vuodesta 2019 lähtien. Vuonna 2023 tehdyn Kouluterveyskyselyn mukaan 23 prosenttia alakouluikäisistä on kokenut mielialaan liittyviä ongelmia, ja yläkouluikäisten parissa osuus kasvaa. Koulukiusaamista arjessa kokee 8–9-prosenttia peruskoulun oppilaista, sekä lähes puolet toisella asteella opiskelevista tytöistä oli kokenut seksuaalista häirintää. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2023.)

Kouluyhteisössä koetut osallisuuden kokemukset ovat hajanaisia. Noin joka kuudes nuori tuntee olonsa yksinäiseksi, ja noin joka kymmenes kertoo, ettei hänellä ole läheisiä ystäviä. Yksinäisyyden kokemuksissa on sukupuolieroja, ja yksinäisyyden kokemus on tytöillä yleisempää. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2023.)

Sambou ym. (2023, 152) kuvailee nuorten kokeman syrjinnän vaikutuksia jengiytymiseen. Rasismi ja syrjintä voivat olla tahallisia tekoja tai johtua tiedostamattomista asenteista ja ennakkoluuloista, ympäröivän yhteiskunnan normeista ja käytännöistä. Nuoret hakevat yhteenkuuluvuuden tunnetta ja samankaltaisuutta, joka voi vaikuttaa porukkaan liittymiseen ja nuorisojengin muodostumiseen.

Euroopan rikosentorjuntaverkosto (EUCPN) määrittelee 5 piirrettä, joiden toteutuessa voidaan puhua katujengistä. Katujengin piirteitä ovat:

- Ryhmän jäseniä on oltava vähintään kolme, ja he tunnistavat olevansa ryhmä.
- Jäsenet ovat usein nuoria tai nuoria aikuisia.
- Toiminnan on oltava pitkäkestoista ja jatkuvaa.
- Rikosten on tarkoitus herättää tunteita, kuten pelkoa.
- Tavoitteena turvattomuuden tunteen luominen laittomuuksilla ja väkivallalla.

Sambou ym. (2023, 154–155) kertoo sosiaalisen median tuoneen viime vuosina uusia ulottuvuuksia katujengien toimintatapoihin. Katujengit haluavat näkyvyyttä ja mainetta, jolloin varsinaiset kilpailut tapahtuvat sosiaalisessa mediassa ja näistä syntyneet konfliktit ratkaistaan kaduilla. Yllä mainitun viiden kohdan listauksen lisäksi, katujengin määrittelemisessä huomioidaan usein alueellisuus ja etnisyys. Nuorten katujengit keskittyvät usein tiettyyn

alueeseen, joka mahdollistaa alueen sisäisten asioiden kontrollin, kuten huumekaupan säätelyn. Useilla katujengien jäsenillä on erilainen etninen tausta ja kulttuuriset tekijät. Tutkimukset eivät kuitenkaan osoita, että etnisuus ja jengiytyminen liittyisivät suoraan toisiinsa, vaan taustalla on muita sosioekonomisia haasteita. Tutkimukset ovat näyttäneet, että vähemmistöryhmiin kuuluvilla nuorilla on usein enemmän muita riskitekijöitä, kuten köyhyyttä, työttömyyttä ja syrjintää.

2.2.3 Crime drop

Useat rikoslajit, erityisesti henkirikokset ovat vähentyneet viimeisten vuosikymmenten aikana. Tätä tapahtumaa kuvataan crime drop-ilmionä. Suomalaisen nuorisorikollisuuskyselyn mukaan nuorten rikollinen käyttäytyminen on ollut laskussa, jota myös poliisin tietoon tulleet rikokset puoltavat. Rikollisuuden lasku tulee erityisesti ilmi nuorten kohdalla, joiden rikosaktiivisuus oli muutenkin vähäistä. Rikosaktiiviset ryhmät ovat kuitenkin entistä aktiivisempia rikoskäyttäytymisen kasautumisen myötä. (Kaakinen & Näsi 2021.)

Kaakinen ja Näsi (2021) kertovat nuorten yleisen rikosaktiivisuuden laskun taustatekijöinä olevan muun muassa alkoholinkäytön väheneminen, rikosaktiivisten sosiaalisten kontaktien vähentyminen, sekä vanhemmilta saatavan sosiaalisen tuen kasvu ja kontrolli.

2.3 Altistavat tekijät

Kasvun ja kehityksen lisäksi nuoruuteen usein kuuluu kapinointi ja omien rajojen kokeilu. Rikoksia voidaan pitää ohimenevänä kehitysvaiheena, jotka kuuluvat irtiottoon yhteiskunnan normeista. Rikokset kuitenkin aiheuttavat vaaraa niin tekijälle itselleen, kuin muillekin. Nuoret saattavat tehdä rikoksia ryhmäpaineen ja ajattelemattomuuden seurauksesta. Rikollista käyttäytymistä ei tulisi sivuuttaa pelkästään kasvamisen sivutuotteena, vaan se voi heijastaa nuoren elämäntilannetta laajemmin. (Pekkarinen 2010, 14–15, Haikkolan ym. 2019 mukaan.)

Taustalla voi olla ylisukupolvisuutta, huono-osaisuutta, jengiytymistä sekä välinpitämättömyyttä yhteiskunnan normeista. Riippumatta taustatekijöistä nuorisorikollisuus aiheuttaa kärsimystä sekä turvattomuutta. Rikollisuudella on myös huomattavia taloudellisia kustannuksia. (Pekkarinen 2010, 15, Haikkolan ym. 2019 mukaan.)

Kriminologia käsittelee rikollista käyttäytymistä useiden teorioiden kautta. Useat tutkimukset selittävät lapsuuden merkitystä myöhemmälle rikolliselle käyttäytymiselle. Rikollisuutta selittävässä teorioissa huomioidaan yksilökohtaiset tekijät, kuten perimä, yksilön temperamentti, ihmissuhteet, elämänpiiri sekä saatu tuki. Yksilökohtaisten tekijöiden lisäksi huomataan erilaisia yhteiskunnan rakenteisiin ja yhteiskunnalliseen tilanteeseen kohdistuvia

tekijöitä. Nämä tekijät voidaan jaotella suoriin sekä epäsuoriin tekijöihin, joissa korostuvat muun muassa lapsen turvattomuuden tunne sekä koulunkäynnin erilaiset haasteet. (Haikola ym. 2019, 17; Haapasalo 2006, 124.)

Tutkimuksissa on viitattu suoriin ja epäsuoriin riskitekijöihin, jotka vaikuttavat tulevaisuudessa lapsen rikolliseen käytökseen. Näistä mikään ei suoraan johda rikollisuuteen, mutta voivat toimia välillisesti muiden haasteiden kasautuessa. Kohonnutta riskiä rikolliselle käytökselle luovat esimerkiksi vanhempien kasvatuskäytännöt ja toimintatavat, kuten lapsen kaltoinkohtelu, väkivaltaisuus ja lapseen kohdistettu aggressio. Usein näissä perheissä on havaittavissa ylisukupolvisuutta, jolloin vanhempien lapsuuden kokemukset heijastuvat heidän kasvatustapoihinsa, ja sitä kautta omiin lapsiinsa. (Haapasalo 2006, 125–137.)

Samat tekijät voivat toimia erilaisissa tilanteissa riskitekijöinä sekä lapsen kehitystä suojaavina tekijöinä. Esimerkiksi yksinhuoltajuuden ja isän puuttumisen on todettu toimivan riskitekijöinä. Yhden vanhemman perhe voi kuitenkin olla lapsen etu, jos kahden vanhemman perheessä on esiintynyt esimerkiksi väkivaltaa, joka on kohdistunut lapseen tai hän on joutunut sitä todistamaan. Yksinhuoltajuus riskitekijänä on perustunut vaikeisiin perhesuhteisiin, jotka ovat sisältäneet esimerkiksi vaihtuvia kumppaneita. Tärkein lasta suojaava tekijä onkin perheen keskinäiset vuorovaikutussuhteet ja turvalliset perherakenteet. (Haapasalo 2006, 125.)

Yksilö

Lapseen itseensä kohdistuvia riskitekijöitä ovat muun muassa erilaiset neurologiset ongelmat, voimakas temperamentti, aggressiivisuus ja erilaiset käytösongelmat sekä oppimisvaikeudet. Useat pitkittäistutkimukset ovat osoittaneet varhaislapsuudessa ja kouluiässä todetun aggressiivisuuden heijastaneen epäsosiaalista käytöstä, ja siten myöhempiä rikostuomioita. (Haapasalo 2006, 123–124.)

Perhe

Haapasalo (2006, 124–130) kertoo lapsen perheeseen liittyvistä altistavista tekijöistä. Näitä ovat esimerkiksi taloudellinen tilanne, vanhempien ominaisuudet ja vanhemmuuden toimintatavat, teinivanhemmuus, parisuhdeväkivalta, lapsen kaltoinkohtelu ja vanhempien mielenterveysongelmat. Perheen taloudelliset ongelmat voivat näkyä vanhemmuudessa ja vanhempien keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Alhaisella tulotasolla voi olla vaikutuksia työttömyyteen, puuttuvaan koulutukseen, teinivanhemmuuteen ja yksinhuoltajuuteen.

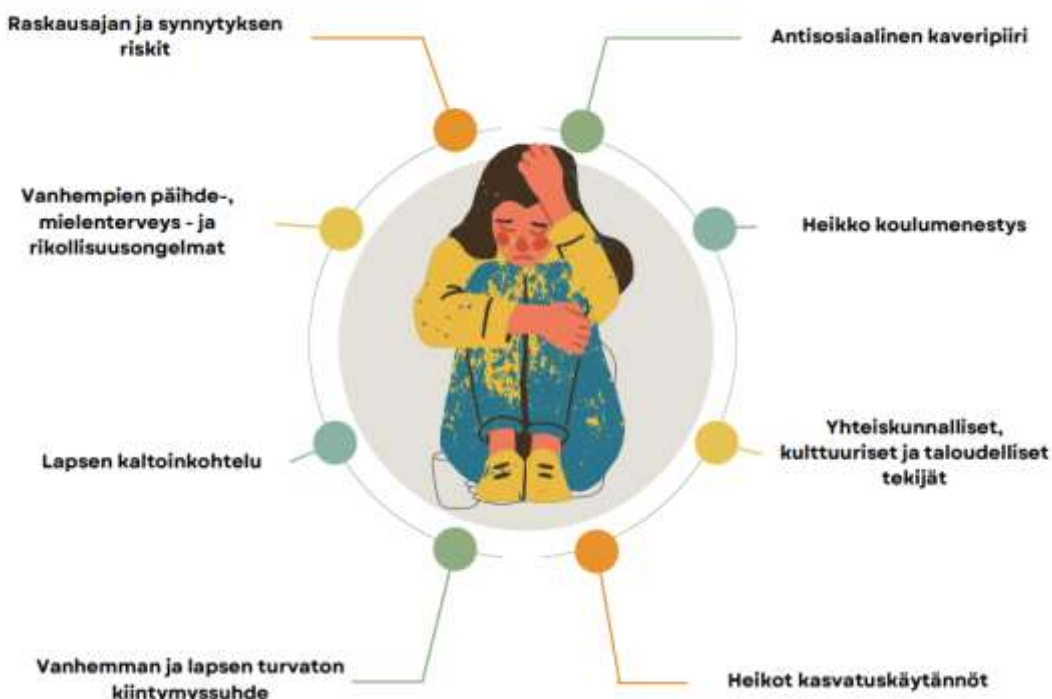
Teinivanhemmuus riskitekijänä näyttäytyy esimerkiksi koulunkäynnin keskeytymisenä sekä alhaisena koulutuksena, jotka johtavat usein taloudellisiin vaikeuksiin. Mahdolliset kumppanien vaihdokset ja muuttuvat perhetilanteet voivat vaikuttaa lapsen turvallisten

kiintymyssuhteiden kehittymiseen, jotka näkyvät vaikeuksina muun muassa ihmissuhteiden luomisessa ja niiden pysyvyydessä. Turvallisten kiintymyssuhteiden puuttuminen lisää käyttöshäiriöiden riskiä, jotka ovat yhteydessä rikolliseen käyttäytymiseen. Esimerkiksi vanhemman masennus voi vaikeuttaa kasvatuskäytäntöjen yhtenäisyyttä, jolla on seurauksia muun muassa lapsen tunne-elämän taitojen kehitykseen, joka voi näkyä sopeutumisongelmina ja käyttöshäiriönä koulumaailmassa. (Haapasalo 2006, 124–130.)

Ympäristö

Kasvu ympäristön altistavia tekijöitä rikolliselle kehitykselle ovat perheeseen, kouluun, kaveripiiriin sekä laajempiin yhteisöihin liittyvät tekijät. Lapsen vanhetessa vanhempien vaikutus pienenee ja muut sosiaaliset ympäristöt kasvattavat merkitystään nuoren elämässä. Nuoren kaveripiirillä ja sen asenteilla rikollisuutta kohtaan on merkittävä vaikutus nuoren omiin toimintatapoihin, jolloin esimerkiksi rikollisuuteen kannustava kulttuuri saa helposti nuoren puolelleen. (Haapasalo 2006, 124; Salmi 2006, 191–192.)

Kuviossa 1. esitetään rikollisen kehityksen riskitekijöitä. Riskitekijät ovat kuitenkin vain altistavia tekijöitä, eivätkä automaattisesti tarkoita lapsen kasvamista rikolliseen käyttäytymiseen.

Kuvio 1. Varhaislapsuuden riskitekijät rikollisen käyttäytymisen kehitykselle (mukailtu Haapasalo 2006, 149)

2.4 Ennaltaehkäisy

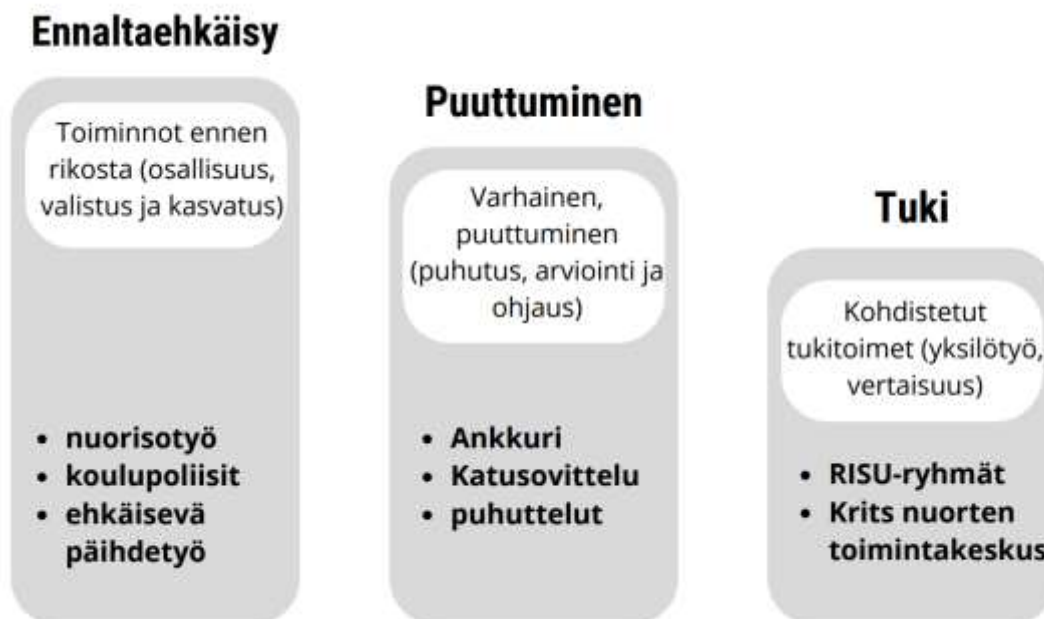
Ennaltaehkäisy on aina ollut merkittävä osa hyvinvointivaltion toimintaperiaatteita, mutta varhainen puuttuminen on huomioitu uutena, riski- tai alueisiin kohdistuvana politiikkana. Nuorisorikollisuutta voidaan ehkäistä esimerkiksi puuttamalla yksilön syrjäytymiseen, sekä jo alkaneen rikoskierteen katkaisuun. Rikoksia tehneiden nuorien kohdalla ennaltaehkäisynä voidaan käyttää muun muassa rikoksen uhrin kohtaamista, jolloin nuorelle konkretisoituvat teon seuraukset. Ennaltaehkäisyn tavoitteena on estää riskiryhmässä olevien nuorten joutuminen syvemmälle rikollisuuteen, katkaisemalla jo alkanut rikoskierte oikea-aikaisella tuella sekä palveluilla. Syrjäytymisvaara tunnistetaan usein varhaisessa vaiheessa ottamalla huomioon yksilön riskitekijät. Varhaisessa vaiheessa aloitettu pitkäkestoinen tuki on myös kustannustehokasta rikollisuuden, lastensuojelutoimenpiteiden sekä terveydenhuollon näkökulmasta. (Tuovi; Haikkola ym. 2019)

Haikkola ym. (2019) ilmaisee Suomen rikoksiin puuttumisen mallin olevan huoltomalli, jossa korostuu lapsen ja nuoren tarve tukeen. Ennaltaehkäisy ja varhaisen puuttumisen mallit ovat keskiössä lasten ja nuorten palveluissa, ja se on nostettu sosiaalialan, sekä lapsi- ja nuorisopolitiikan keskeiseksi toimintaperiaatteeksi. Rikosprosessi ja lastensuojelu ovat huoltomallissa keskeiset seuraukset nuorten rikolliselle käyttäytymiselle. Rikosoikeudellinen prosessi keskittyy lainvastaisiin tekoihin, ja lastensuojelu huolehtii lasten oikeuksien takaamisesta, sekä turvallisen kasvuympäristön luomisesta. Nämä asiat saattavat nuorelle kuitenkin näyttäytyä kahtena rangaistuksena.

Suomalainen malli on järjestelmäperusteinen, jolloin rikosoireiluun puututaan peruspalveluilla ja moniammatillisten yhteistyöverkostojen avulla. Esimerkki moniviranomaisyhteistyöstä on Ankkuri-toiminta, jossa puututaan nuorien lieviin rikoksiin yhteistyössä muun muassa poliisin sekä nuorisotyön kanssa. Ankkurin toimintaa on vertailtu muihin pohjoismaiden vastaaviin toimintatapoihin, mutta tutkimuksia sen vaikuttavuudesta ei kuitenkaan vielä ole. (Haikkola ym. 2019.)

Haikkolan ym. (2019) tekemässä tutkimuksessa tutkittiin puheeksioton perusteita lieviä rikoksia tehneiden nuorien kohdalla. Puhutteluja toteutettiin Suomen kunnissa eri tavoilla, ja esimerkiksi Oulussa oli käytössä Lapset puheeksi-menetelmä, jossa tarkoituksena oli keskittyä lapsen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin, eikä tehtyyn lainvastaiseen tekoon. Puheeksioton malleja yhdistää varhaisen puuttumisen ajatus, joka korostuu etenkin alle 15-vuotiaiden kohdalla. Puuttumisen mallit pyrkivät ottamaan mukaan myös nuoren perheen, jolloin kokonaiskuvaa on mahdollista käsitellä laajemmin, ja nuoren lähtökohdat huomioiden.

Hyvinvointipalvelut sekä erityistoimet ovat luoneet rikoksia ehkäisevät toimintamallit, jotka ovat jaoteltu ehkäisevään, puuttuvaan ja nuoria tukevaan toimintaan. Mallin alusta löytyy kaikille nuorille suunnatut kasvua ja kehitystä tukevat toiminnot, kuten koulu. Seuraavaksi käsitellään erilaisia toimintoja, jotka kohdentuvat nuoren rikoskäyttäytymiseen puuttumiseen, selvittämiseen ja elämäntilanteen arviointiin. Mallin loppu sisältää marginaalisille nuorisoryhmille sekä jälkihuollolle suunnattuja toimintoja. (Haikkola ym. 2019.) Kuviossa 2 kuvataan toimintamallit ehkäisevään, puuttuvaan ja tukevaan toimintaan.

Kuvio 2. Ehkäisevän työn jatkumo (mukailtu Haikkola ym. 2019)

Suojaavat tekijät

Rikolliselta kehitykseltä suojaavia tekijöitä on useita, ja niistä tehdyt tutkimukset ovat laajat. Näitä suojaavia tekijöitä ovat muun muassa yksilölliset erot haavoittuvuudessa, jossa huolimatta perheen heikosta sosiaalisesta asemasta, lapsena saadut myönteiset kokemukset toimivat lapsen kehitystä tukien. Myös myönteiset elämäntapahtumat esimerkiksi menestyksellä koulunkäynti tai mieleinen harrastus voivat toimia lasta suojaavina tekijöinä. Perheympäristöllä ja turvallisilla kiintymyssuhteilla on iso rooli lapsen kehityksen tukemisessa. Kiintymyssuhteen ei tarvitse olla omaan vanhempaan, vaan se voi syntyä toiseen turvalliseen henkilöön, esimerkiksi opettajaan tai sukulaiseen. Lapsen osallisuuden kokemukset ja hyväksyntä omassa yhteisössään ovat myös keskeisessä tukijan roolissa. (Haapasalo 2006, 146–148.)

3 Seuraamukset ja rangaistukset

3.1 Nuoret rikoksentekijät

Nuorille rikoksentekijöille määrätään keskimääräistä lievempiä rangaistuksia, eikä alle 18-vuotiasta henkilöä voida tuomita elinkautiseen vankeusrangaistukseen. Nuori rikoksentekijä voidaan tuomita sakkoon, nuorisorangaistukseen, valvonnan alaiseksi tai ehdottomaan tai ehdolliseen vankeusrangaistukseen. (Minilex.)

Alaikäisen esitutkintaa hoidettaessa, häntä edustaa huoltaja tai erikseen määritelty edunvalvoja. Alle 18-vuotiaan kohtelu määräytyy hänen ikänsä sekä hänen omien voimavarojensa ja edellytystensä mukaan. Sosiaalitoimi on usein mukana kuulusteluissa, jos lapsen tai nuoren huoltaja ei ole läsnä. (Poliisi 2023.)

Rikoksen tekijän ollessa alle 15-vuotias tehtävät toimenpiteet perustuvat lastensuojelulakiin. Lastensuojelulaissa (83/683) määritellään keinot, joilla lapsen etua toteutetaan. Laissa määritellään myös perusperiaatteet, joita lastensuojelussa tulee noudattaa. Lastensuojelun keinoja rikollisuuteen puuttuttaessa ovat huostaanotto ja avohuollon tukitoimet, joita tulee noudattaa, jos lapsi vaarantaa käytöksellään omaa terveyttään tai kehitystään. Lastensuojelun keinot ovat laajat, kun kyseessä on rikollisuuteen puuttuminen ja sen ennaltaehkäisy. (Harrikari 1999, 18, Tommon 2004 mukaan.)

Tuomioistuimien voi jättää alle 18-vuotiaan tuomitsematta rangaistukseen. Tuomitun rikoksentekijän ollessa 15–17-vuotias, on rangaistuksen määrä enintään $\frac{3}{4}$ siitä, mitä täysi-ikäiselle tekijälle teosta annettaisiin. Alaikäistä rikoksentekijää ei ensisijaisesti tuomita ehdottomaan vankilassa suoritettavaan vankeusrangaistukseen. Ehdollista vankeutta annettaessa, käräjäoikeus voi asettaa rikoksentekijän myös valvonnan alaiseksi. (Minilex.)

Lievemmän rangaistuskäytännön lisäksi nuoriin sovelletaan järjestelmää, jossa painotetaan kasvatuksellisia ja sosiaalisia toimia. Nuorille rikoksentekijöille on kehitelty vaihtoehtoisia rangaistusmuotoja. Ehdottomia vankeusjaksoja pyritään välttämään, koska niillä voi olla merkittäviä vaikutuksia nuoren kehitykselle. Laitosrangaistukset voivat viedä nuorelta mahdollisuudet ja kyvyt sosiaaliseen, ammatilliseen, koulutukselliseen ja seksuaaliseen kehitykseen. (Minilex.)

Monet lait ja säännökset määrittelevät alaikäisen rikoksentekijän asemaa, hänen joutessaan suorittamaan ehdotonta vankeusrangaistusta vankilaan. Suomen rikosseuraamuslaitos on vastuussa alaikäisen asioista, kuten sijoittelusta erikseen täysi-ikäisistä vangeista, kuntoutustoimenpiteistä, sekä tarjoamaan riittävän tuen ja huolenpidon nuoren oikeuksien mukaisesti. Määritteleviä säännöksiä ja lakeja ovat muun muassa YK:n Lasten oikeuksien

sopimus, YK:n vankeinhoidon vähimmäissäännöt, Vankeuslaki (767/2005, 5 & 8 §) sekä Tutkintavankeuslaki (768/2005, 1 §). (Muurinen 2019.)

3.2 Alaikäisille määrättävät rangaistukset

Oikeus voi muuttaa ehdottoman vankeusrangaistuksen valvontarangaistukseksi, yhdyskuntapalvelukseksi tai näiden yhdistelmäksi. Rangaistavuudeltaan valvontarangaistus on yhdyskuntapalvelun ja ehdottoman vankeuden välissä. Se on mahdollista tuomita enintään kuuden kuukauden mittaisena kompensoidakseen lyhyitä, ehdottomia vankeustuomioita. Tuomittu saa poistua asunnostaan ainoastaan ennalta hyväksytyistä syistä, sekä hänen tulee sitoutua päihdeettömyyteen. Valvontarangaistuksen periaatteena on edistää rikosentekijän sosiaalista selviytymistä ja näin ollen ehkäistä uusien rikosten syntymistä. (Rikosseuraamuslaitos 2022.)

Yhdyskuntapalvelu on valvottua, palkatonta työtä. Palveluun voidaan tuomita, jos rikoksesta tuomitaan korkeintaan kahdeksan kuukauden ehdoton vankeusrangaistus, syytetty myöntyy yhdyskuntapalveluun, sekä hänen uskotaan suoriutuvan siitä. Palvelun tavoitteena on auttaa rikosentekijää kiinnittymään yhteiskuntaan, joka mahdollistaisi tekijälle helpomman tavan irrottautua rikollisesta elämäntavasta. (Rikosseuraamuslaitos 2022.)

Nuorisorangaistus sisältyy Suomen rikoslakiin, ja on erityinen alaikäisiä koskeva rangaistus. 15–17-vuotiaana tehdystä rikoksesta voidaan tuomita nuorisorangaistus, jos sakko koetaan liian lievänä rangaistuksena ja ehdoton vankeus liian rangaistavana. Nuorisorangaistus on kestoltaan vähintään neljä kuukautta ja korkeintaan vuosi. Se suoritetaan yhdyskuntaseuraamustoimiston alaisuudessa, jossa nuori saa oman valvojan rangaistuksen suorittamisen ajaksi. Nuorisorangaistukseen tuomittaessa edellytyksenä on, että nuorella on kyky sitoutua tapaamisiin, eikä akuuttia päihdeongelmaa ole. Rangaistus on suunnitelmallinen ja tehty vastaamaan nuoren haasteita ja tarpeita. Se sisältää muun muassa valvontatapaamisia, sosiaalista toimintakykyä edistävää ohjausta sekä työelämään perehdyttämistä. (Muurinen 2019; Rikosseuraamuslaitos 2022.)

Haikkola ym. (2019) kertoo valvontaan ja rangaistuksiin perustuvien toimenpiteiden vaikutusten olevan vähäisiä tai jopa haitallisia uusintarikollisuuden ehkäisyssä. Sovittelumenettelyn on todettu olevan tehokas uusintarikollisuutta vähentävä toimintamuoto. Myös perheiden osallistamisella, sekä erilaisilla terapiapohjaisilla menetelmillä on huomattu olevan positiivisia vaikutuksia ennaltaehkäisyn näkökulmista. Keskeisiä toimintatapoja tulisivat olla toiminnan kohdistaminen riskiryhmässä oleviin lapsiin ja nuoriin, varhainen puuttuminen sekä näyttöihin perustuvien ohjelmien käyttö. Väliintulon vaikuttavuus tulisi myös suhteuttaa rikoksen vakavuuteen ja arvioituun riskitasoon, esimerkiksi lievän rikoksen tehnyt nuori

hyötty usein lyhyestä poliisin pitämästä interventiosta, kun taas korkean riskin nuori vaatii pitkäkestoista hoitoa ja tukea. Riskin arviointi on kuitenkin haasteellista, ja tällöin liian vakavan rangaistuksen antaminen voi jopa aiheuttaa haittaa nuorelle. (Tuovi; Haikkola ym.2019)

4 Kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä

4.1 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on tutkia aiemmin tuotettua tutkimustietoa. Tutkimus toteutetaan olemassa olevan tiedon tunnistamiseksi, arvioimiseksi, tulkitsemiseksi ja yhdistämiseksi. Kirjallisuuskatsauksen avulla pyritään kokoamaan olemassa oleva ja olennainen tieto, sekä tehdä johtopäätökset ennalta määriteltyyn tutkimuskysymykseen. Kriittinen tarkastelu ja kokonaiskuvan luominen ovat kirjallisuuskatsauksen pääroolissa. (Vilka 2023, 5.)

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus sisältää neljä eri vaihetta: tutkimuskysymyksen muodostamisen, aineiston valinnan, kuvailun rakentamisen ja tuotetun tuloksen tarkastelun. Jaottelusta huolimatta, menetelmälle ominaista on vaiheiden päällekkäinen tarkastelu. (Kangasniemi ym. 2013, 294.)

Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen käsittelyosan muodostaminen on menetelmän perusta, jonka tavoitteena on vastata ennalta määriteltyyn tutkimuskysymykseen. Tuotos on laadullinen kuvailu, joka on tuotettu harkitun aineiston pohjalta. Kuvailussa hyödynnetään kriittistä ajattelua ja yhdistetään sisältöä eri tutkimuksista. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena ei ole tiivistää tai referoida aiempia tutkimuksia, vaan tarkoituksena on luoda jäsentynyt ja vertaileva kokonaisuus, jossa huomioidaan muun muassa olemassa olevan tiedon vahvuudet ja heikkoudet. (Kangasniemi 2013, 296.)

Tässä opinnäytetyössä kuvaillaan nuorisorikollisuuden pääkäsitteet sekä siihen olennaisesti liittyvät sivukäsitteet. Käsitteet pohjautuvat Suomessa tapahtuvan nuorisorikollisuuden määrittelylle, sekä siihen liittyviin lieveilmiöihin. Aiheeseen liittyvien käsitteiden kuvailu on tärkeää, jotta ymmärrys tutkimusaineistosta ja tulosten tarkastelusta olisi sujuvaa. Kuvailun muodostamisessa on otettava huomioon aineiston luotettavuus, sekä esitettyyn tutkimuskysymykseen vastaaminen (Kangasniemi ym. 2013, 295).

4.2 Aineiston hankinta

Aineiston valintaa määrittää tutkimuskysymys. Tarkoituksena on löytää mahdollisimman luotettavaa aineistoa vastauksen löytämiseksi ennalta määriteltyyn tutkimuskysymykseen. Kirjallisuuskatsauksessa käytettävä aineisto etsitään usein elektronisista tietokannoista sekä manuaalisin menetelmin tieteellisistä julkaisuista. (Kangasniemi ym. 2013, 295.)

Tiedonhaussa käytettiin Googlea, Google Scholaria, Finna.fi sekä Lab Prima. Tilastotieto muodostui Tilastokeskuksesta saatavien dokumenttien avulla. Aineistoa kertyi tilastoista,

alan kirjallisuudesta, tieteellisistä artikkeleista sekä viranomaislähteistä, kuten Suomen Poliisista. Aineistojen sisällön vastaavuutta tutkimuskysymykseen lähdettiin tarkastelemaan ensin otsikoiden ja mahdollisten tiivistelmien kautta. Alun tarkastelun jälkeen aineiston luotettavuutta ja tieteellisyyttä arvioitiin muun muassa tekstin kirjoittajien ja julkaisupaikan perusteella. Hakusanoiksi valikoituivat muun muassa nuorisorikollisuus, nuori rikosentekijä ja nuorisorikollisuuden riskitekijät.

4.3 Aineiston valintakriteerit

Aineiston muodostaa usein uusin tutkimus, mutta tärkeintä on ilmiön tarkastelu suhteessa tutkimuskysymykseen (Kangasniemi ym. 2013, 295). Tiedonhakuprosessissa on määriteltävä aiheen ja hakukriteerien reunaehdot julkaisujen sisällyttämisen sekä poissulkukriteerien avulla (Vilkkä 2023, 69). Opinnäytetyössä analysoitujen tutkimusten valinnassa mukaanottokriteereinä käytettiin aikaa sekä ikää, rajattuina vuosiin 2015–2020 sekä 15–20-vuotiaisiin. Valittujen aineistojen tuli olla tieteellisiä tutkimuksia tai artikkeleita, niiden tuli olla kotimaisia tai englanninkielisiä sekä saatavuuden tuli olla maksuton. Teoreettisen viitekehysten aineistoa ei rajattu tarkasti vuosilukujen mukaan, jotta aineistoa oli mahdollista löytää riittävästi.

4.4 Aineiston analysointi

Opinnäytetyö toteutettiin kuvailevana kirjallisuuskatsauksena, joka antaa aiheesta laajan yleiskatsauksen ilman tarkkoja rajoja. Käytetyt aineistot ovat sisällöllisesti laajoja sekä kattavia. Tutkimuskysymykset ovat väljiä, eikä tutkimusaineisto ole käynyt läpi erityisen tarkkaa seulomista. (Salminen 2011, 7.)

Tutkimuksia sekä artikkeleita löytyi jonkin verran, kun tiedonhaku aloitettiin. Poissulkukriteereinä toimivat vuosiluvut kuitenkin karsivat nopeasti pois osan tutkimuksista. Opinnäytetyössä analysoitiin Suomen tilannetta, joten englanninkielinen aineisto karsiutui nopeasti pois hakutuloksista, sillä Suomea koskevia tutkimuksia ei löytynyt. Finna.fi palvelusta löytyi hakusanalla Nuorten rikoskäyttäytyminen lähes 700 tulosta, joista tutkimuksia lähdettiin rajaamaan valmistusvuodella, käyttöoikeuksilla sekä aineistotyypillä. Rajauksen jälkeen valitsin yhden aineiston, joka sisälsi tietoa nuorten rikoskäyttäytymisestä, sopien ennalta määriteltäviin kriteereihin. Toinen valittu tutkimus löytyi Kirjastohauulla Nuorisorikollisuus, joka käsittelee rikollisuustilannetta ja sen kehitystä Nuorisorikollisuuskyselyn avulla. Google Scholarista valitsin yhden aineiston, joka löytyi hakusanalla Nuorten rikokset. Valittu aineisto antaa tietoa nuorten rikollisuudesta, sekä tuo näkökulman ennaltaehkäisy- ja puuttumisen malleista. Viimeiseksi aineistoksi valikoitui tieteellinen artikkeli Tilastokeskukselta, jossa pääpaino oli rikosten tilastoiduissa mittauksissa.

Opinnäytetyössä aineiston analysointi suoritettiin kvalitatiivisella eli laadullisella tavalla, jossa menetelmänä käytettiin sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysin tavoitteena on aineiston järjestäminen ja oleellisten asioiden poiminta aineiston tulkinnan helpottamiseksi. Sisällönanalyysin tekeminen aloitetaan pelkistämällä, eli aineistoon tutustumalla, ja karsimalla sieltä tutkimuksen kannalta epäoleellinen tieto pois. Analyysin tekoa jatketaan tiedon luokittelulla, teemoittelulla tai aineiston tyypittelyllä. Aineisto käydään läpi muodostaen ryhmiä eri aihepiireistä, jolloin tutkittavan aineiston vertailu helpottuu. Aineistosta muodostuu erilaisia teemoja, sisältäen ylä- sekä alaluokkia. Lopullinen analyysi toteutetaan tutustumalla muistiinpanoihin, sekä tutkittavaan aineistoon. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Aineistoni koostui neljästä aiheesta tutkivasta tieteellisestä tutkimuksesta, joiden analysointi keskittyi niissä esitettyihin tutkimustuloksiin. Ensimmäisenä perehdyin jokaisen tutkimuksen sisältöön, ja analysoin niiden vastaavuutta tutkimuskysymykseen. Tämän jälkeen kopioin aineistoista keskeiset asiat, jotta tiedon siirtely olisi helppoa ja analyysi olisi mahdollista toteuttaa allekkain. Aineiston analysointi toteutettiin teemoittelulla, ja tämän seurauksena kehittyi viisi yläteemaa. Teemoiksi muodostuivat: sosioekonomiset tekijät, ympäristötekijät, yksilölliset tekijät, psyykinen hyvinvointi ja nuoruus elämänvaiheena. Alateemat muodostuivat yläteemoihin liittyvistä aihealueista, joita tutkimuksissa käsiteltiin. Taulukossa 3 kerrotaan aineiston ylä- sekä alateemat.

Yläteema	Alateema
Sosioekonomiset tekijät	<ul style="list-style-type: none"> ➤ sosioekonominen asema ➤ eriarvoisuus
Ympäristötekijät	<ul style="list-style-type: none"> ➤ vapaa-aika ➤ kaveriporukka ➤ päihtet
Yksilölliset tekijät	<ul style="list-style-type: none"> ➤ sukupuoli ➤ persoonallisuus
Psyykinen hyvinvointi	<ul style="list-style-type: none"> ➤ mielenterveyden haasteet ➤ osallisuus
Nuoruus elämänvaiheena	<ul style="list-style-type: none"> ➤ rikosaktiivisuus ➤ käyttäytymismallit

Taulukko 3. Aineiston ylä- ja alateemat

5 Tutkimustulokset

5.1 Tutkimukset

Opinnäytetyöhön valikoituneita aineistoja oli neljä kappaletta, joista kaksi oli tieteellisiä katsauksia Helsingin yliopiston Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutilta, yksi oli tutkimus Valtioneuvoston kanslialta ja yksi oli tieteellinen artikkeli, jossa on hyödynnetty Tilastokeskuksen rikos- ja pakkokeinotilastoista saatavaa tietoa. Valitut tutkimukset painottuvat Kaakisen ja Näsin tuloksiin, sillä valtaosa löytämistäni tutkimuksista kyseiseltä ajanjaksolta ovat heidän tekemiään. Taulukko 4 kuvaa valittuja tutkimuksia, niiden tarkoitusta, tutkittavaa ryhmää, käytettyjä menetelmiä sekä keskeisiä tuloksia.

Tekijät, vuosi	Tutkimuksen tarkoitus	Tutkittava ryhmä	Tutkimusmenetelmä	Tulokset
Kaakinen, M. & Näsi, M. 2021	Nuorten rikoskäyttäytymisen kehityksen tutkiminta.	N= 5 674, 15–16-vuotiaista	Kyselylomake, sähköinen	Rikollisuus pysynyt melko samana verrattuna vuoteen 2016. Vakava väkivalta lisääntynyt.
Koltola, I. ym. 2022	Antaa kokonaiskuva suomalaisen rikollisuuden tilasta.	Ei käy ilmi aineistosta.	Viranomaislähteet ja kyselytutkimukset	Nuoret aikuisia useammin väkivallan kohteena, ja tekijät usein toisia nuoria. Rikokset lisääntyneet alle 15-vuotiailla.
Haikkola, L. ym. 2019	Selvittää toimintamalleja, joilla vähentää nuorten uusintarikollisuutta.	Ei käy ilmi aineistosta.	Systemaattinen kirjallisuuskatsaus	Toimintamallien tulee pohjautua tieteellisiin näyttöihin. Aiheen tutkimista lisätävä ja henkilöstön kouluttaminen tärkeää.
Haapakangas, K. & Kaakinen, M. 2023	Havainnollistaa nuorisorikollisuuden tilannetta Suomessa.	Ei käy ilmi aineistosta.	Raportointi	Alle 21-vuotiaiden ikäryhmissä rikokset lisääntyneet.

Taulukko 4. Tutkimukseen valitut aineistot

Opinnäytetyö keskittyi tarkastelemaan rikoksentekejiä, jotka ovat iältään 15–20, joten alle 15-vuotiaiden tekemät rikokset jäävät analysoinnin ulkopuolelle. Osa tutkimuksista kuitenkin sivuaa myös alle 15-vuotiaiden tekemiä rikoksia, joten opinnäytetyö mahdollistaa myös tämän ikäluokan tarkasteluun.

5.2 Nuorisirikollisuuden suunta

Nuorisirikollisuuskyselyt osoittavat sen, että merkittävä osa nuorista tekee elämänsä aikana lainvastaisen teon. Tutkimusten mukaan rikosaktiivisin ikä on 18-vuotta, jonka jälkeen rikoskäyttäytyminen alkaa enemmistöllä nuorista tasaisesti laskea. Rikoslajit voivat tuoda tähän ajoittaisia muutoksia, mutta niin sanottu ikä-rikoskäyrä noudattaa samaa kaavaa eri yhteiskunnissa ja eri aikakausina. (Kivivuori ym. 2018, 114–115; Näsi 2016, 5, Haikkolan ym. 2019 mukaan.)

Nuorten sosiaalisilla suhteilla sekä kaveripiirillä on suuri merkitys rikollisen käyttäytymisen toteuttamisessa. Tilastot kertovat nuorisirikollisuuden olevan laskussa, ja rikosaktiivisten nuorten määrä on vähentynyt usean vuoden ajan. Rikollisuus, ja sen tuomat ongelmat ovat kuitenkin alkaneet kasaantua yhä pienemmälle joukolle nuoria, jonka seurauksena väkivaltalta on saanut yhä raaempia muotoja. Talvella 2020–2021 väkivallanteoissa tapahtui nousua, jolloin erityistä mediahuomioita saivat useat nuorten tekemät väkivaltarikokset. Aalto-mainen kehitys on kuitenkin tavallista nuorisoväkivallalle, jolloin yksittäinen nousu tilastoissa ei välttämättä kerro tulevaisuuteen ennustettavia muutoksia. (Haikkola ym. 2019; Näsi 2021.)

Pekkarinen ym. (2019) kertoo kyselytutkimusten osoittaneen, että noin 6 prosenttia nuorista tekee noin puolet kaikista rikoksista ja yhtäaikaisesti nuorten, jotka eivät ole koskaan tehneet rikosta määrä laskee. Tämä lisää eriarvoisuutta nuorten keskuudessa, koska rikoksia tekevät nuoret ovat vähemmistöasemassa jo ikätovereidensa joukossa. Rikosaktiivisuuden keskittyminen tietyille ryhmille vastaa samoja tuloksia Kaakisen ja Näsin (2021) tutkimuksen kanssa.

Haapakangas ja Kaakinen (2023) kertovat haasteista nuorisirikollisuuden ilmiön tutkimisen takana. Rikos- ja pakkokeinotilastot eivät kerro suoraa yhteyttä rikosten tekijöiden välillä, jolloin haasteita tuovat esimerkiksi jengiytyminen, ja sen luokittelun ongelmat. Myös katu-jengin määritelmä, sen tilastointi ja eroavaisuudet verrattuna järjestäytyneeseen rikollisuuteen tulisivat olla selkeät.

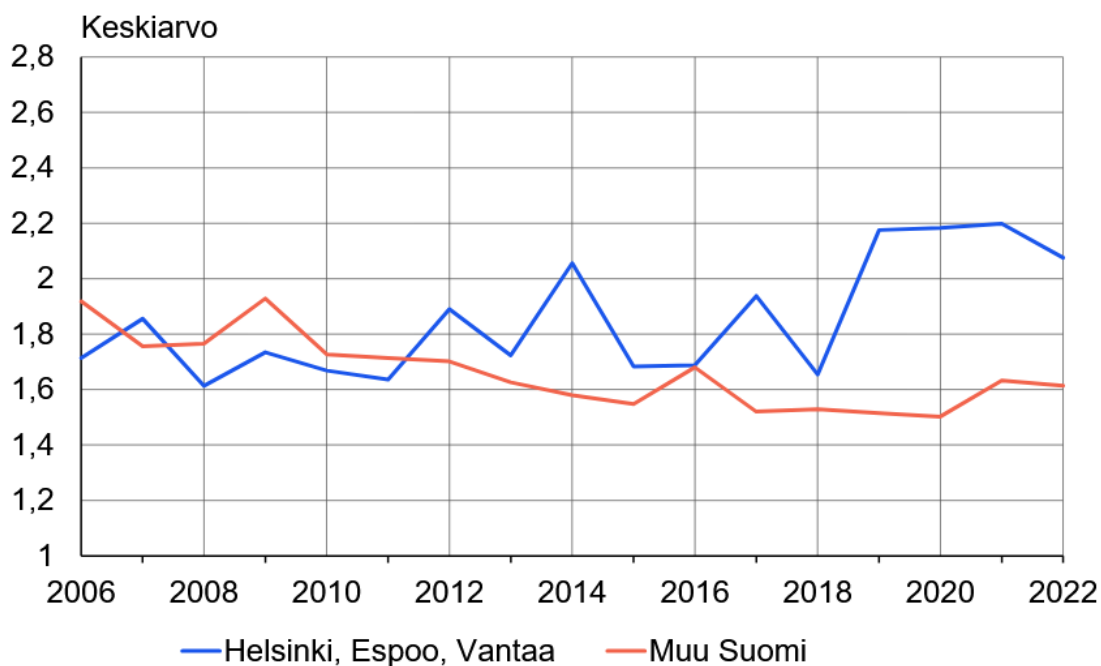
5.3 Nuorisirikollisuuden alueelliset erot

Nuorten rikollisuudessa on havaittavissa pieniä alueellisia eroja, jotka näkyvät esimerkiksi pääkaupunkiseudun rikosaktiivisuuden suuremmassa määrässä verrattuna muihin Suomen kaupunkeihin. Pääkaupunkiseudulle sijoittuvat väkivaltarikokset ovat muuta Suomea useammin nuorisoryhmien tekoja. Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla on ollut edeltävinä vuosina reilu kaksi epäiltyä yhtä rikostapausta kohden, kun Suomen muissa kaupungeissa

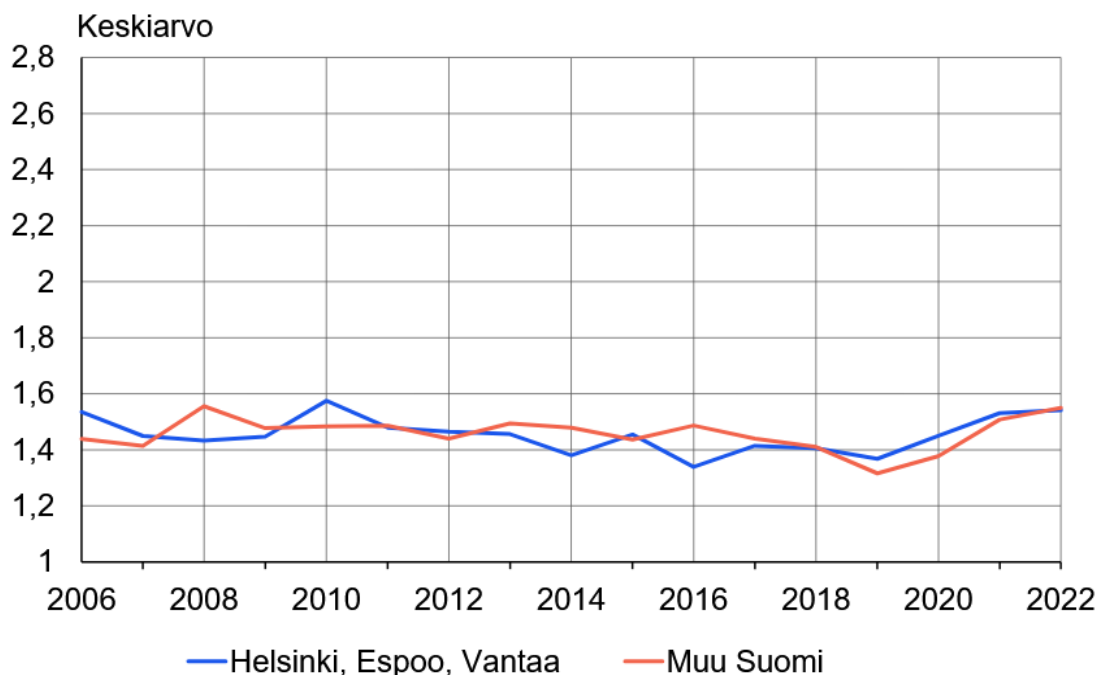
epäiltyjä on ollut noin 1,5 rikosta kohden. 18–20- vuotiaiden rikoksiin syyllistyneiden määrä verrattuna rikokseen on noin 1,5, jolloin tässä ikäryhmässä ei esiinny merkittävää eroa pääkaupunkiseudun ja muiden Suomen kaupunkien välillä. (Haapakangas & Kaakinen 2023.)

Vuonna 2020 pääkaupunkiseudulla oli havaittavissa selkeät erot 15–17-vuotiaiden pahoinpitely- ja ryöstörikoksien kohdalla, kun kyseessä oli useampi epäilty. 33 prosentissa tapauksissa epäiltyjä oli kolme tai useampia, kun muissa Suomen kaupungeissa osuus oli 12 % kyseisen ikäryhmän kohdalla. (Haapakangas & Kaakinen 2023.)

Tilastoita tutkittaessa on huomioitava piilorikollisuuden määrä, ja sen mahdollinen vähentyminen. Rikokset tulevat aiempaa paremmin poliisin tietoon, joka heijastuu tilastoihin rikollisuuden määrän kasvuna. Taulukoita analysoitaessa on myös otettava huomioon, että samassa rikosjutussa voi olla tekijöinä eri ikäisiä henkilöitä ja eri rikoksiin syyllistyneitä. Tutkinta voi pitää sisällään myös useamman rikostapauksen, sekä alaikäiset voivat olla osallisina aikuisten tekemissä rikoksissa. (Haapakangas & Kaakinen 2023.) Kuviot 5 ja 6 havainnollistavat nuorisrikollisuuden määrää ja sen alueellisia eroja Suomessa ikäryhmissä 15–17- vuotiaat ja 18–20- vuotiaat.

Kuvio 5. Epäiltyjen määrän keskiarvo 15–17-vuotiaiden pahoinpitely- ja ryöstörikoksissa pääkaupunkiseudulla ja muualla Suomessa 2006–2022 (Tilastokeskus, rikos- ja pakkokei-notilasto 2022, Haapakankaan & Kaakisen 2023 mukaan)

Kuvio 6. Epäiltyjen määrän keskiarvo 18–20- vuotiaiden pahoinpitely- ja ryöstörikoksissa pääkaupunkiseudulla ja muualla Suomessa 2006–2022 (Tilastokeskus, rikos- ja pakkokei-notilasto 2022, Haapakankaan & Kaakisen 2023 mukaan)

Alueelliset erot tulevat ilmi myös nuorisorikollisuutta ehkäisevien keinojen kartoittamisessa. Haikkola & Hästbacka (2019) kertovat Suomessa vallitsevista toimintamalleista nuorten rikoksiin puuttumisessa, sekä uusintarikollisuuden ehkäisyssä. Alueelliset vaihtelut ovat huomattavia ja toimintamallit toisistaan eroavia. Toimintamallien vähyys näkyi pienten kuntien seurannassa, ja suurten kaupunkien ongelmat näyttäytyivät palveluiden hajanaisuudessa. Tutkimuksessa havaittiin myös, että toimintamallit ikäryhmästä 18–29-vuotiaat puuttuvat lähes täysin.

5.4 Tekotavat tilastoiden muodossa

Tyypillisimmät rikokset nuorten keskuudessa vaihtelevat. Pahoinpitelyt ja ryöstöt ovat lisääntyneet kaikissa alle 21-vuotiaiden ikäryhmissä alkaen vuodesta 2019. Vakavat rikokset ovat lisääntyneet alle 15-vuotiaiden kohdalla. (Haapakangas & Kaakinen 2023.)

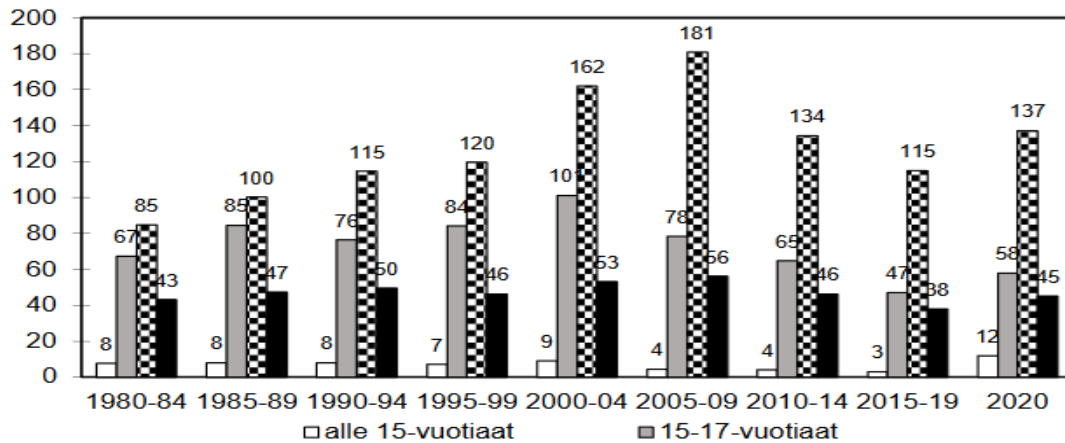
Tutkittavat aineistot käsittelevät vuoden 2020 Nuorisorikollisyyskyselyiden tuloksia. Kuviossa 7. havainnollistetaan kyselyn tuloksia eräiden rikostyyppien avulla. Vuotta 2015 on haastava arvioida, koska kyselyiden otantaväli on 4 vuotta.

	1995	1996	1998	2001	2004	2008	2012	2016	2020
Luvaton poissaolo koulusta	[46	42	43]	39	38	41	40	26	23*
Seiniin piirtely	19	18	16	13	12	12	16	7	7
Vahingonteko ^a	[26	21	18	15	15	16	25	11]	9*
Kaupasta/kioskista varastaminen	15	19	15	12	10	10	10	5	6
Koulusta varastaminen	30	27	21	19	17	15	20	11	13
Murtautuminen	8	7	4	5
Luvaton verkkolataaminen	69	71	24	25
Koulukiusaaminen	25	22	20	15	16	21	21	7	5*
Sähköinen kiusaaminen	8	9
Osallistuminen tappeluun	13	14	13	14	12	11	11	7	7
Pahoinpitely	8	7	6	8	6	6	6	4	4
Uhkaamalla varastaminen	1	3	2	2
Aseen mukana kantaminen	9	6	6
Alkoholin humalajuominen	51	35	37
Marihuanan/hasiksen käyttö	4	7	7	9	8	6	9	6	7
Muun huumeen käyttö ^b	[1	1	2]	4	2	3*
Humalassa ajo moottoriajoneuvolla	16	16	16	13	14	15	13	7	7
N	1195	4204	4503	4347	5142	5826	4855	6061	5674

Kuvio 7. Ainakin kerran edellisenä vuotena tekoon syyllistyneiden osuus 15–16-vuotiaista (Kaakinen & Näsi 2021)

Tilastoiden mukaan rikosaktiivisin ikä sijoittuu ikävuosiin 15–20-vuotta, jota tilastot myös puoltavat. Useissa rikostyypeissä luvut ovat pysyneet melko samoina nuorten keskuudessa. Keskeisimmät rikokset ovat varastaminen, vahingonteko, väkivalta ja päihderikokset. Määrät näissä rikoksissa ovat kuitenkin pysyneet melko tasaisina vertaillen vuosia 2016–2020.

Törkeitä pahoinpitelyjä ja henkirikosten yrityksiä arvioidaan samassa kategoriassa, koska raja niiden välillä voi liikkua nimeämiskäytäntöjen vaihdellessa, sekä tuomioistuinten linjauksissa. Vakavan väkivaltarikollisuuden, kuten henkirikosten ja niiden yritysten osuus on aaltoillut, pysynyt pitkään melko tasaisena ja vuonna 2020 osoittanut hieman nousua 15–17-vuotiaiden keskuudessa. Kuvio 8. havainnollistaa henkirikosten määrässä tapahtuneita muutoksia. (Kaakinen ja Näsi 2021.)

Kuvio 8. Törkeät pahoinpitelyt ja henkirikosten yritykset viisivuotiskausittain (Kaakinen & Näsi 2022)

Nuorten yleisin väkivallan teko on koulukiusaaminen. Ilmiössä huomioidaan internetissä tapahtuva kiusaaminen, sekä vapaa-ajalla tapahtuva toiminta. Merkittävin ero koulukiusaamisessa tulee ilmi sukupuolten välisinä eroina. Pojat ovat tyttöjä aktiivisempia kiusaajia koulussa sekä digitaalisten alustoiden kautta. Sukupuolten väliset erot tulevat näkyviin myös pahoinpitelytapauksissa, jossa poikien osuus on merkittävästi suurempi. Suuria eroja pahoinpitelyiden määrän kasvussa ei kuitenkaan ole havaittavissa. Useissa tapauksissa uhri oli myös tekijälle entuudestaan tuttu nuori. Kuvio 9. havainnollistaa pahoinpitelyiden teon piirteitä.

	2001	2004	2008	2012	2016	2020
Tappelemisesta aiheutui vahinkoa ihmisille ja/tai omaisuudelle	47	53	54	47	42	48
Pahoinpitelyn uhri tarvitsi ensiapua	11	11	16	9	9	6
Pahoinpitelyn uhri joutui lääkäriin tai sairaalaan	11	14	9	9	9	15

Kuvio 9. Väkivallan teonpiirteiden kehitys prosentteina 2001–2020 (Kaakinen & Näsi 2021)

Pieni osa nuorista kantaa asetta tai aseeksi tarkoitettua esinettä mukanaan liikkuaan yleisillä paikoilla. Yleisimmin aseena oli ollut puukko tai muu teräase, seuraavaksi suosituin oli ollut ilmakivääri tai muu ilmanpaineella toimiva ase tai tuliase, ja loput koostuivat tylpistä esineistä ja muista aseiksi tarkoitetuista esineistä. Tavallisimmin ase oli ollut mukana itsepuolustukseksi, mutta osassa tapauksista asetta oli tarkoituksena käyttää henkilöä tai ryhmää vastaan. Lähes puolet nuorista oli kantanut asetta mukanaan koulussa. (Kaakinen & Näsi 2021.)

Päihteillä on oma roolinsa nuorten rikoskäyttäytymisessä. 15–16-vuotiaiden keskuudessa lähes puolet olivat olleet humalassa, ja heistä alle 10 prosenttia oli ajanut humalassa autoa,

moottoripyörää tai mopoa. Marihuanaa tai hasista oli käytetty alle kymmenessä prosentissa tapauksista. Päihteiden vaikutuksen alaisena oleminen näkyy myös pahoinpitely- ja tappelutilastoissa. (Kaakinen & Näsi 2021.) Honkatukia ja Kivivuori (2006) kertovat artikkelissaan nuoruudesta elämänvaiheena, johon usein kuuluvat päihteet ja päihdekokeilut. Nämä ovat keinoja kokeilla omia rajojaan, jotka voivat vaikuttaa rikollisuuteen ja näkyä tilastoinnissa taustavaikuttajina.

Vihamotiivi

Vihamotiiviksi määritellään teot, joiden taustalla on henkilön kieli, ihonväri, uskonto, kansallisuus, sukupuoli, seksuaalinen suuntautuminen tai yhteiskunnallinen mielipide. Vihamotiivi kuului teon motiiveihin vahingonteoissa, tappeluun osallistumisissa sekä pahoinpitelyissä. Digitaalisen kiusaamisen osalta joka neljanteen tapaukseen liittyi vihamotiivi. (Kaakinen & Näsi 2021.)

Koronapandemia

Kaakinen & Näsi (2021) kertovat poliisin tietoon tulleiden hälytystehtävien ja rikosten vähentyneen yleisesti koronapandemian aikana vuonna 2020. Erilaiset rajoitustoimet säätelivät ihmisten välisiä sosiaalisia kontakteja, ja näin ollen vähensivät myös rikollisuuden riskiä. Toisaalta esimerkiksi kotona tapahtuvien rikosten riski kasvoi, koska mahdolliset uhrin ja tekijän viettivät enemmän aikaa yhdessä. Määrät kasvoivatkin poikkeusolojen alussa kotihälytysten osalta, jotka koskivat häiritsevää meteliä, häiriöksi olevaa henkilöä tai perheväkivaltaa.

Nuorisirikollisuutta tutkittaessa koronapandemia ja siihen liittyneet rajoitustoimet on otettava huomioon. Peruskoulut olivat etäopetuksessa, ja se näkyy osaltaan rikosprosenttiyksikön laskuna. (Kaakinen & Näsi 2021.) Kivivuori ym. (2021) kertoo koronasulun vaikuttaneen nuorisokyselyyn vastanneiden nuorien kohdalla alemmina rikostekojen esiintyvyyksinä. Erot eivät kuitenkaan ole täysin yksiselitteisiä. Etäopetus loi eroja esimerkiksi eri sosioekonomisista asemista tuleville henkilöille, joiden kyselyiden tulokset heijastuivat tilastoiden laskuun. Pandemia-aika oli kuitenkin lyhyt, jolloin sen ei merkittävästi uskota vaikuttavan lopullisiin tuloksiin. (Kaakinen & Näsi 2021.)

6 Yhteenveto

6.1 Pohdinta

Opinnäytetyön tavoitteena oli lisätä sosiaalialan ammattilaisten tietoutta nuorisorikollisuudesta muun muassa havainnollistamalla lapsuudessa ja nuoruudessa vaikuttaneita riskitekijöitä. Tarkoituksena oli myös tutkia mihin suuntaan ja millä tavoin nuorisorikollisuus on kehittynyt vuosina 2015–2020. Opinnäytetyö toteutettiin kuvailevana kirjallisuuskatsauksena ja sitä ohjasi tutkimuskysymys ”Miten nuorisorikollisuus on muuttunut vuosina 2015–2020?”.

Nuorisorikollisuus monen eri asian summa ja sen taustalla vaikuttavat useat tekijät. Tutkituista aineistoista merkittävimiksi tausta-, sekä riskitekijöiksi nousivat perhesuhteet, sosiaaliset kontaktit, koulunkäynti ja kasvuympäristö. Näiden taustatekijöiden ymmärtäminen parantaa ennaltaehkäisevän työn saavutettavuutta, sekä lisää ymmärrystä lasten ja nuorten kehitykseen liittyvistä osa-alueista. On tärkeää, että nuori saa tarpeeksi varhaisessa vaiheessa apua, jota hän on itse myös valmis vastaanottamaan. Varhainen puuttuminen edesauttaa lapsen tulevaisuuden näkymiä, sekä vähentää tulevaisuuden haasteita niin yksilön, yhteisön kuin yhteiskunnankin tasolla. Jokainen lapsi ja nuori on oma yksilönsä, jolloin palveluja ja ratkaisuja tulisi kehittää mahdollisimman moninaisiksi, jotta auttamisen keinot olisivat tarpeita vastaavia.

Nykyajan median laajuus ja uutisointi ovat merkittävässä asemassa, kun punnitaan kansalaisten asenteita ja ennakkoluuloja nuoria kohtaan. Viime vuosina tapahtuneet väkivaltaiset teot nuorison toimesta ovat nousseet pinnalle ja herättäneet ajatuksia, mitä keinoja tulisi olla nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja vakavoituneen tilanteen helpottamiseksi.

Suuri osa Suomen nuorista voi hyvin ja rikolliset teot ovat vähentyneet viime vuosina huomattavasti. Kuitenkin kasvava eriarvoistuminen ja polarisaatio ovat nähtävissä nuorten keskuudessa, rikosten kasautuessa ja väkivaltaistuessa yhä pienemmälle joukolle nuoria. Nuorten tekemät rikokset kohdistuivat usein toiseen nuoreen ja yhä useampi nuori oli kohdannut viharikollisuutta toiselta nuorelta. Vaikka rikosten kokonaismäärä on vähentynyt, on väkivaltarikosten osuus kasvanut, jolloin huomiota sekä resursseja tulisi keskittää myös juurisyihin nuorten kasvavan pahoinvoinnin taustalla.

Eriarvoistumisen useat ulottuvuudet ja sen vaikutukset tulisi ottaa huomioon pitkällä aikavälillä, esimerkiksi taloudellisten haasteiden näkökulmasta. Taloudelliset ongelmat voivat ilmetä muun muassa vanhemmuudessa, joka voi heijastua vuorovaikutussuhteisiin aikuisten ja lasten välillä. Jokainen tilanne on huomioitava kokonaisuutena, koska riskitekijöihin määritellyt asiat voivat toimia myös lasta suojaavina tekijöinä. Tällaisia tilanteita voivat

esimerkiksi olla sellaiset, joissa riskitekijänä pidetään yksinhuoltajuutta, mutta isompana riskinä vanhempia, joista toinen harjoittaa väkivaltaa.

Opinnäytetyössä tarkastelun kohteena olivat 15–20-vuotiaat. Monissa tutkimuksissa huomioitiin kuitenkin myös alle 15-vuotiaat, ja heidän keskuudessaan havaitut muutokset olivat huomattavia. Alle 15-vuotiaiden rikoskäyttäytymisen osuuden kasvuun voivat vaikuttaa myös lastensuojelulain muutokset, jotka tulivat voimaan vuonna 2015. Muutokset koskevat ilmoitusvelvollisuuden laajentamista, jolloin rikokset tulevat aiempaa herkemmin viranomaisten tietoon. Aiempien tutkimusten mukaan lastensuojelulain muutosta ei kuitenkaan voi täysin yhdistää väkivaltarikosepäilyjen suunnan kasvuun. (Danielsson 2022, Haapakanen & Näsin 2023 mukaan.)

6.2 Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksessa seurataan tiedeyhteisössä sovittuja toimintatapoja, kuten rehellisyyttä, huolellisuutta ja täsmällisyyttä tutkimustyössä, sekä tulosten analysoinnissa ja arvioinnissa. Tutkimuksessa käytetään eettisiä ja kriteerien mukaisia tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä, jossa toteutuu tieteelliseen tiedon luonteeseen kuuluva avoimuus ja vastuullisuus. Muiden tutkijoiden työ ja saavutukset on merkittävä asianmukaisilla lähdeviitteillä, jotta he saavat omalle työlleen kuuluvan arvon ja kunnioituksen näkyväksi tutkimusten tuloksia julkaistaessa. Tutkimus suunnitellaan ja toteutetaan tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten mukaan, tarvittavat tutkimusluvut on hankittu ja eettinen ennakoarviointi on tehty, jos tutkimuksen luonne sitä vaatii. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023.)

Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa valintojen ja raportoinnin eettisyys on merkittävässä roolissa. Tutkimuskysymystä muodostaessa on otettava huomioon huolellisuus ja objektiivisuus. Eettisyys ja luotettavuus ovat vahvasti sidoksissa toisiinsa, joten aineiston valinnassa korostuvat tutkimusetiikan noudattaminen, raportoinnin oikeudenmukaisuus, tasa-vertaisuus sekä rehellisyys. (Kangasniemi ym. 2013, 297.)

Opinnäytetyössäni aineistojen luotettavuutta arvioitiin jokaisen aineiston kohdalla alusta lähtien. Aineistoja valittaessa tarkasteltiin niiden sopivuutta ennalta määriteltyihin kriteereihin, sekä huomioimalla aineiston objektiivisuutta tutkimuskysymykseen nähden.

Opinnäytetyöprosessini noudatti eettisyyttä ja hyvää tieteellistä käytäntöä. Tietoperustan loivat aineistot useista eri tietokannoista ja lähteistä. Tiedonhakua suoritin useilla eri haku-sanoilla, jotta aineistoa oli mahdollista saada kattavasti ja hieman erilaisista näkökulmista, jolloin myös kriittistä ajattelua ja aineistojen vertailua oli mahdollista suorittaa. Aiheesta löytyi jonkin verran uutta tietoa, mutta osa teoreettiseen viitekehykseen valituista aineistoista on vanhempaa tietoa. Vanhempien teosten soveltuvuutta arvioin esimerkiksi käsiteltävän

aiheen sekä teoksen kirjoittajan mukaan. Suomessa on melko pieni joukko tutkijoita, jotka käsittelevät nuorisoriikollisuutta, joten monet aiheesta tehdyt tieteelliset artikkelit ovat samojen ihmisten tuottamia.

Opinnäytetyöhön valitut tutkimukset olivat osaltaan samojen tekijöiden tekemiä, joten objektiivisuus ja kriittinen tarkastelu oli paikoitellen haastavaa. Tutkimukset pohjautuvat tilastoituu tietoon, joten analysoinnin lähtökohdat ovat samat, ja siten objektiiviset. Lähdeviitteet on tehty asianmukaisesti ja käytetty materiaali on opinnäytetyöhön soveltuvaa. Opinnäytetyöhön ei tarvittu lupia tai tietosuojailmoitusta, koska tuotos ei sisällä uutta tietoa tai haastatteluja.

6.3 Jatkotutkimusehdotukset

Muun muassa Haapakangas ja Kaakinen (2023) kertovat tutkimuksessaan analysoinnin ja tiedonkeruun haasteista nuorisoriikollisuuden ilmiön sekä jengiytymisen takana. Katujengien määrittely on haastavaa tarkkojen ja kaikille samojen määritelmien puuttuessa. Jengien tekemien rikosten tilastointi on myös haasteellista, koska suoraa yhteyttä rikosten tekijöiden välillä on vaikeaa mitata. Katujengiin kuuluvien jäsenten rikoksia ei siis välttämättä osata tai pystytä yhdistämään jengiin, joten aihe kaipaisi tarkempia tutkimuksia sekä rajattuja käytäntöjä.

Nuorisoriikollisuutta pyritään torjumaan monilla toimenpiteillä ja Suomen hallitus ottaa vakavasti nuorten tekemät rikokset. Hallitusohjelmassa korostetaan nuorisoriikollisuuden sekä katujengien tehokasta torjuntaa. Sisäministeri Mari Rantanen kävi elokuussa vuonna 2023 keskustelua yhdessä pääkaupunkiseudun toimijoiden kanssa nuorisoriikollisuuden tilanteesta. Aiheena olivat keinot, joiden käyttöönotto voisi olla tarpeen toiminnan tehostamiseksi. Keskustelussa kuultiin useita ilmiön parissa olevia henkilöitä, kuten viranomaisia, kaupunkien edustajia sekä nuoria. Rantanen korosti nopeita toimenpiteitä ja laajaa yhteistyötä useiden palveluiden kesken, jotta ongelmia olisi mahdollista ratkaista. (Sisäministeriö 2023.)

Kasvava suunta nuorisoriikollisuudessa on huomioitu ja tilanteeseen on alettu kehittämään erilaisia toimintatapoja, jotta rikollisuuden lisääntyminen voitaisiin pysäyttää. Tutkimusten suuntaamiselle nuorten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin lisäämiseen olisi tarvetta, jotta myös syyt koko ajan lisääntyvän pahoinvoinnin taustalla selviäisivät. Tietoa varhaisen puuttumisen malleista tulisi olla usealla eri alan ammattilaisella ja ennaltaehkäisevää työtä, sekä siihen kehitettyjä palveluita voisi kehittää jatkuvasti.

Haapasalo (2006, 125–137) käsittelee artikkelissaan lapsuudessa vaikuttavia tekijöitä, jotka altistavat nuoruusiän rikollisuudelle. Aineisto kertoo riskitekijöiden olevan muun muassa

heikko koulumenestys, vanhempien päihde- ja mielenterveysongelmat sekä köyhyys. Tutkimalla lisää sosioekonomisen taustan merkitystä rikolliselle kehitykselle lisättäisiin ymmärrystä ympärillä vaikuttavista tekijöistä. Koulujärjestelmän roolia ja sen vaikutuksia nuoreen olisi tärkeä tutkia, jotta olisi mahdollista löytää keinoja, miten koulutusjärjestelmä voisi toteuttaa ennaltaehkäisevää työskentelyä entistä vahvemmin, ja edistää nuorten positiivista kasvua sekä kehitystä.

Digitalisaatio ja erilaiset sosiaalisen median alustat ovat nuorten elämän keskiössä. Väkivallan lisääntyessä näkyvät vaikutukset myös koulukiusaamista mittaavissa tilastoissa. Kiusaamista tapahtuu digitaalisesti, ja se on ottanut uusia muotoja esimerkiksi kuvien levittämisen muodossa. Olisikin tärkeää tutkia millaisia vaikutuksia digitalisaatiolla on ollut nuorisirikollisuuden kehitykselle, ja olisiko sosiaalisella mediallyä kyky toimia myös ennaltaehkäisevänä toimijana.

Lähteet

Elonheimo, H. 2010. Nuorisirikollisuuden esiintyvyys, taustatekijät ja sovittelu. Turun yliopisto. Väitöskirja. Viitattu 15.02.2024. Saatavissa <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/59505/AnnalesC299Elonheimo.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

European crime prevention network. 2022. Street gang prevention. Viitattu 15.01.2024. Saatavissa <https://eucpn.org/toolbox-streetgangs>

Haapakangas, K. & Kaakinen, M. 2023. Mitä tuoreimmat tilastot kertovat nuorten väkivaltarikollisuudesta? Tieto & Trendit. Viitattu 20.02.2024. Saatavissa <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2023/mita-tuoreimmat-tilastot-kertovat-nuorten-vakivaltarikollisuudesta/>

Haapakangas, K. 2020. Nuorten rikollisuus on laskussa- mutta pieni joukko nuorista tekee yhä enemmän ja vakavampia rikoksia. Tieto & Trendit. Viitattu 20.01.2024. Saatavissa <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2020/nuorten-rikollisuus-on-laskussa-mutta-pieni-joukko-nuorista-tekee-yha-enemman-ja-vakavampia-rikoksia/>

Haapasalo, J. 2006. Kasvu ympäristön varhaiset riskitekijät rikollisen käyttäytymisen kehityksessä. Teoksessa Honkatukia, P. & Kivivuori, J. (toim.) Nuorisirikollisuus. Määrä, syyt ja kontrolli. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja. Viitattu 20.11.2023. Saatavissa <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/2867cc71-71ee-4f4e-bfac-7c7681c92cc6/content>

Haikkola, L., Hästbacka, N. & Pekkarinen, E. 2019. Kuka vastaa nuorten rikoksiin? Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta. Viitattu 04.03.2024. Saatavissa https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161548/34_Kuka%20vastaa%20nuorten%20rikoksiin.pdf

Helminen, K., Fredman, M., Kanerva, J., Tolvanen, M. & Viitanen, M. 2014. Esitutkinta ja pakkokeinot. E-kirja. Helsinki: Talentum. LAB-primo.

Honkatukia, P. & Kivivuori, J. 2006. Nuorisirikollisuus. Määrä, syyt ja kontrolli. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja. Viitattu 20.01.2024. Saatavissa <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/2867cc71-71ee-4f4e-bfac-7c7681c92cc6/content>

Kaakinen, M. & Näsi, M. 2021. Nuorisirikollisuuden esiintyvyys ja tekomäärät Suomessa 1995–2020. Kriminologia 1. Viitattu 22.02.2024. Saatavilla rajoitetusti.

Kangasniemi, M., Utriainen, K., Ahonen, S-M., Pietilä, A-M., Jääskeläinen, P & Liikanen, E. 2013. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsennettyyn tietoon. Hoitotiede 2013, 25 (4). Moodle. Viitattu 20.01.2024.

Kauppinen, J. 2021. Nuorisorikollisuus on vähentynyt pitkään, mutta viime vuonna vakavin väkivaltarikollisuus lisääntyi- Poliisi: ”toistaiseksi suhtautuisin edellisvuoden piikkiin poikkeusolojen seurauksena”. Rikosuhripäivystys. Viitattu 20.02.2024. Saatavissa <https://www.riku.fi/nuorisorikollisuus-on-vahentynyt-pitkaan-mutta-viime-vuonna-vakavin-vakivaltarikollisuus-lisaantyi-poliisi-toistaiseksi-suhtautuisin-edellisvuoden-piikkiin-poikkeusolojen-seurauks/>

Kivivuori, J. 2008. Rikollisuuden syyt. Uudistettu toinen painos. Vantaa: Hansaprint.

Kolttola, I. 2021. Rikollisuustilanne 2020. Helsingin yliopisto, Valtiotieteellinen tiedekunta, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. Katsauksia 49. E-kirja. Helsinki. Viitattu 20.02.2024. Saatavissa <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/bb65f114-1bab-4211-953e-4da2522282d2/content>

Koskimäki, I. 2023. Poliisin päivän keskiössä nuoret ja turvallisuus. Poliisi. Viitattu 14.3.2024. Saatavissa <https://poliisi.fi/blogi/-/blogs/poliisin-paivan-keskiossa-nuoret-ja-turvallisuus>

Laki nuorista rikoksentekijöistä 261/1940.

Minilex. Nuorten rikoslaki. Viitattu 25.02.2024. Saatavissa <https://www.minilex.fi/a/nuorten-rikoslaki>

Muurinen, T. 2021. Alaikäiset ja nuoret vangit. Rikosseuraamuslaitos. Viitattu 15.01.2024. Saatavissa https://www.rikosseuraamus.fi/material/collections/20210830085518/7SwOch-BUn/Alaikaiset_ ja_nuoret_vangit_selvitys_2021.pdf

Oikeusministeriö. Rikosoikeus. Viitattu 10.01.2024. Saatavissa <https://oikeusministerio.fi/rikosoikeus>

Poliisi. 2024. Nuori rikoksentekijä. Viitattu 10.01.2024. Saatavissa <https://poliisi.fi/nuori-rikoksen-tekija>

Rikoslaki 39/1889.

Rikosseuraamuslaitos. 2022. Nuorisorangaistus. Viitattu 05.02.2024. Saatavissa <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/seuraamukset/yhdyskuntaseuraamustyo/nuorisorangaistus.html>

Rikosseuraamuslaitos. 2022. Yhdyskuntapalvelu. Viitattu 05.02.2024. Saatavissa <https://rikosseuraamus.fi/fi/index/seuraamukset/yhdyskuntaseuraamustyo/yhdyskuntapalvelu.html>

Salmi, V. 2006. Kasvu ympäristön varhaiset riskitekijät rikollisen käyttäytymisen kehityksessä. Teoksessa Honkatukia, P. & Kivivuori, J. (toim.) Nuorisorikollisuus. Määrä, syyt ja

kontrolli. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja. Viitattu 20.02.2024. Saatavissa <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/2867cc71-71ee-4f4e-bfac-7c7681c92cc6/content>

Salminen, A. 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Vaasan yliopisto. Viitattu 02.03.2024. Saatavissa https://osuva.uwasa.fi/bitstream/handle/10024/7961/isbn_978-952-476-349-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Sambou, S. 2023. Nuorisojengi elämänvaiheena ja jengiytymisen ehkäisemisen mahdollisuudet. Teoksessa Turkka, H. & Saarholm, J. (toim.) Lasten ja nuorten rikokset. Opas ennaltaehkäisyyn ja rikoskierteiden katkaisuun. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Suomen rikoslaki. 39/1889.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. 2023. Nuorten hyvinvointi. Viitattu 18.01.2024. Saatavissa <https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/hyvinvointi-ja-terveys/nuorten-hyvinvointi>

Tommo, E. 2004. Lapsirikollisuus lastensuojelussa. Tampereen yliopisto. Pro gradu. Viitattu 20.02.2024. Saatavissa <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/92178/gradu00382.pdf?sequence=1>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi: Helsinki.

Tuovi. Sisäisen turvallisuuden portaali. Viitattu 19.03.2024. Saatavissa <https://sisainturvallisuus.fi/nuorten-rikollisuuden-vahentaminen>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö. Viitattu 02.03.2024. Saatavissa <https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytanta-htk>

Tutkintavankeuslaki. 768/2005.

Vankeuslaki. 767/2005.

Vilkka, H. 2023. Kirjallisuuskatsaus metodina, opinnäytetyön osana ja tekstilajina. Art House.